

– Den som kan trola är Ariel och det är därför Prospero behåller greppet om henne.

Intervju med Tomas Tjerneld som sätter upp Stormen på Teater Västmanland

– Min utgångspunkt och det jag tycker är mest intressant med pjäsen är frågan om att bestämma över sitt eget liv. Det där gamla vanliga att man "kan själv" gäller samtliga figurer i pjäsen. Det speciella med det är, att om jag bestämmer över *mitt* liv så påverkar det också andra. Ariels högsta dröm är att bli luft, att få bestämma själv. Det samma gäller Caliban, som skötte sig bra på egen hand innan Prospero kom. Det är också det tragiska: Prospero som är med om en så traumatisk händelse, blir så illa behandlad som människa, kommer till ett nytt samhälle, och behandlar den människa som finns där på samma sätt. Det är väl tyvärr väldigt mänskligt.

– Man kan fråga sig om Alonzo, som är kung, han har bestämt över sitt liv? Tja det visar ju sig att han sitter och ångrar att han gifte bort sin dotter. Man kan misstänka att det var vad hans ämbete krävde. Han är offer för vad en människa måste göra, men på ön sitter han och gråter över sin dotter som han aldrig mer får se. Han tyckte nog inte att det var ett bra *mänskligt* val, men han är fast i detta att en kung måste tänka på sitt rike och inte på sig själv och sin dotter. Sartre sa en gång att franska folket aldrig varit så fria som under den tyska ockupationen. Det var den absoluta friheten och lite samma är det på den här ön i pjäsen: det finns en frihet i den fångenskapen eftersom de är fria från sina gamla roller, som narr, hertig osv.

– Jag har också gjort en viktig förändring i pjäsen: Prospero kan inte trola utan är en vanlig människa. Den som kan trola är Ariel och det är därför Prospero behåller greppet om henne. Jag har aldrig riktigt förstått varför Prospero ska besitta den magi han gör. Om däremot Ariel är ensam om att besitta magiska krafter, blir Prosperos beroende av henne ännu större. Man får stryka lite i texten för att det ska stämma, t.ex. Prosperos monolog där han tar av sig sin trollmantel osv. Ariel är den som skapar stormen i början och det känns helt logiskt: "Gjorde du stormen som jag bad dig?" frågar Prospero i början. "Och ingen kom till skada?" "Nej ingen alls." "Vad gjorde

du med skeppet då?" "Det la jag där." Det möter ingen svårighet alls.

I slutet får vi dessutom en extra poäng genom att Prospero avsäger sig sin trollmakt, inte genom att ta av sig sin mantel, utan genom att ge Ariel fri, och låta henne återvända till sitt rätta element. Det tycker jag är en mycket större handling.

– Vi brukar turnera men det gör vi inte nu. Vi har en 20 m bred scen som är fylld med 18 ton sand. Man behöver inte spela att man är trött utan man klampar omkring i sanden och det blir väldigt bra med strävan och sanden man sjunker in i och som tar emot. Vi har en stor klippa där Ariel ofta håller till, plus en massa rep som hon kan fara runt i. Vi använder också scenkällaren som gör att vi har klippstup man kan klättra upp över. Därmed kan vi jobba i luften på golvet och under golvet.

– Det finns mycket humor i Stormen, inte bara i de komiska rollerna utan över huvud taget. Det är roligt bara det att kungar går i sand, och att en sån som Gonzalo försöker peppa upp dem. Ariel, som jag har inne på scenen i princip hela tiden, busar mycket med de andra. Det är tacksamt att ha med henne mycket mer än vad som står i pjäsen. Hon kan osynlig springa kring och ställa till besvär för samtliga rollfigurer.

– Caliban representerar en naturbefolkning och vi har inte gjort honom som ett vanskapat monster. Han bodde fridsamt på sin ö och åt sina mäsägg och hade det rätt bra. Det är klart han är en typ, eftersom han förmodligen *har* försökt våldföra sig på Miranda. Som far skulle jag också tycka att han är en typ, men man kan väl förstå Caliban också, när det kommer en snygg flicka, som han lite klumpigt försöker få ihop det med. Det går att se allt från flera håll.

Scenografimodell från Teater Västmanlands uppsättning av Stormen. Scenografi: Tommy Glans.

Det är återigen det där med viljor och att bestämma över sitt eget liv: Miranda vill vara tillsammans med den *hon* väljer, men Caliban vill vara tillsammans med just henne. I hennes ögon är han en vild, han är ingen västerlänning och de hade lärt honom att prata. Han "brölade som djuren" men han kunde säkert prata *sitt* språk när Prospero kom dit. Ja, så där kan man fundera.

– I pjäsen finns förstås också temat om försoning där det är intressant med kärleksparet som är de enda som inte rycks med i stormen, utan skapar sin egen "kärleksstorm". De är nog omedvetna om alla intriger och vad som händer runt omkring dem och står i stället friskt för sin kärlek. Å andra sidan kan man säga att de inte heller tagit del av de vuxnas erfarenheter, vilket är ett ständigt dilemma. Det går inte att pådyvla unga människor sina erfarenheter utan de måste göra dem själva

– På slutet får Miranda se flera människor och hon säger: "Å gud, hur underbar är inte människan". Där står hon och tittar på Sebastian och Antonio – vilka läckerbitar! Bara *det* är ett frö till svartsjuka för Ferdinand, något som jag har med i vår uppsättning. Man ska kunna ana att hennes kärlek kanske inte är den fulländade kärleken. Hon har verkligen inte valt bland jordens en miljon män, utan hon väljer faktiskt första bästa. Och det är som Prospero säger: "Men din toka, du har ju bara sett Caliban förut."

Text: Roland Heiel